

Asia: VN/18285/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kommentteja varhaiskasvatuslain mitoitusta koskeviin muutosehdotuksiin

Lakiesityksen muutosehdotus: Henkilöstömitoitukseen liittyen yksi muutosvaihtoehto olisi myös poistaa varhaiskasvatusasetuksen 1 §:n 2 momentin mukainen osapäiväisiä kolme vuotta täyttäneitä lapsia koskeva suhdeluku 1/13. Erillistä suhdelukua osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten kohdalla on käytännössä monin paikoin erittäin hankala soveltaa, koska lapset harvoin voivat tosiasiallisesti käyttää samaa varhaiskasvatuspaikkaa vuorotellen. Usein osapäiväiset lapset ovat samanaikaisesti paikalla ja silloin henkilöstömitoitus ei toteudu. Osapäivämitoitus kolme vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien lasten osalta on saattanut olla toimiva silloin, kun varhaiskasvatuksessa oli enemmän lapsia osapäiväisesti läsnä ja heitä varten oli erillisiä osapäiväryhmiä. Nykyään suurin osa lapsista on varhaiskasvatuksessa kokoaikaisesti eikä erillisiä osapäiväryhmiä juurikaan ole. Sen sijaan osa-aikaiset lapset ovat samassa ryhmässä kokoajakaisten lasten kanssa ja näissä tilanteissa henkilöstömitoitusten oikea soveltaminen koetaan haastavaksi. Poiston on arvioitu maksavan noin 44 miljoonaa euroa.

Pilke päiväkodit Oy:n kommentti muutosehdotukseen:

Jotta osapäivämitoituksen poisto olisi toimiva, täytyisi varhaiskasvatuslaissa ottaa huomioon varhaiskasvatuspaikan käyttöaika. Tällä hetkellä perheet voivat vapaasti valita tuntimäärän, jota käyttävät. Lapsen etu huomioiden ja varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle tulee parhaiten toteutuneeksi säännöllisessä osallisuudessa varhaiskasvatukseen. Ehdotamme, että osallistumisaikojen vaihtoehtoisuutta rajattaisiin esimerkiksi siten, että valittavana olisi

1) kokopäiväinen varhaiskasvatukseen osallistuminen (7h / päivä tai enemmän) ja 2) viikkokohtaisesti määritelty osa-aikainen osallistuminen (35 h/viikko tai enemmän).

Selkeytys edistäisi tarkoituksenmukaisia henkilöstömitoituksia koko päivälle ja selkiyttäisi palvelun organisointia ilman, että se vähentäisi vanhempien oikeuksia. Perhe voi silti halutessaan käyttää varhaiskasvatusoikeuttaan vähemmän, mutta varhaiskasvatuslaki ei kuitenkaan ohjaisi osa-aikaiseen käyttöön. Jos lakisääteisestä mitoituksesta poistettaisiin osa-aikaisuus ja vanhemmat valitsivat sen siitä huolimatta, olisi seurauksena suuria haasteita talouden ja toiminnan järjestämisessä ja järjestämisvelvollisille kunnille syntyisi tarpeettomia kuluja. Työnantajan on järjestettävä työ mitoitusmääräysten mukaisesti.

Lakiesityksen muutosehdotus: Päiväkodin mitoituksesta poikkeamisesta säädetään varhaiskasvatuslain 36 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan päiväkodissa voidaan poiketa 35 §:ssä tarkoitetuista suhdeluvuista, jos lasten keskimääräiset varhaiskasvatuspäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole muutoin kuin lyhytaikaisesti yhtäaikaisesti päiväkodissa enempää kuin suhdeluku edellyttää.

Pilke päiväkodit Oy:n kommentti muutosehdotukseen:

Tämä kohta laissa kumoaa edellä mainitun lakimuutosehdotuksen, mikäli laissa ei määritetä varhaiskasvatukseen osallistumisaikaa. Jos perheillä on mahdollisuus valita vähäisemmät varhaiskasvatukseen osallistumispäivät kuin kuluvan kuun toimintapäivät, tarkoittaa se sitä, että henkilöstömitoitus suhteutetaan läsnä oleviin lapsiin. Jos osa-aikamitoitusta suhdeluvuissa ei voida käyttää, tarjotaan osalle työntekijöistä osa-aikatyötä. Tämä tekee varhaiskasvatuksen ryhmistä jatkuvasti muuntuvia niin lasten kuin varhaiskasvattajien osalta ja se ei edistä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvallista, vakaata ja pitkäjänteistä kasvupolkua. Varhaiskasvatuksen ikäisen lapsen kasvuympäristön pitäisi olla rauhallinen, pysyvä ja toistuva, jotta lapsi voi luottaa olosuhteisiin, jossa viettää ison osan hereillä olo ajastaan.

Lakiesityksen mukaan tällä hetkellä olemassa oleva tilapäinen poikkeaminen kiellettäisiin siten, että lakiin lisättäisiin maininta ”henkilöstömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä”. Maininta tarkoittaisi käytännössä muun muassa sitä, etteivät äkilliset sairastumistapaukset toimisi perusteena tilapäiselle mitoituksesta poikkeamiselle. Tällaisten äkillisten tilanteiden ehkäisemiseksi jouduttaisiin tilanteeseen, että päiväkodissa olisi oltava pysyvä lisäresurssi mahdollisia äkillisiä poissaoloja varten. Tämä lisäisi varhaiskasvatuspalveluiden kustannuksia merkittävästi ilman varmuutta siitä, että muutos varsinaisesti parantaisi varhaiskasvatuksen sisältöä tai lasten etua. Sijaisten saatavuus vaihtelee ja on jo nyt tietyillä alueilla erittäin haastavaa. Tarvittavaa lisäresursointia ei voi rakentaa sijaisjärjestelmän varaan, vaan se vaatisi pysyvän järjestelyn. Tämä on nykyisessä työntekijöiden saatavuustilanteessa erittäin haastavaa. Kunnat ovat varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa ja uudistus lisäisi erittäin merkittävästi kunnan oman toiminnan kuluja sekä velvoittaisi kunnat korvaamaan vastaavat kulut yksityisille palveluntuottajille (ostopalvelutoiminta ja palvelusetelit). Vastaavat korotukset tulisi tehdä myös yksityisen hoidon tuen korvauksiin uudistuksen voimaan tulosta lähtien.

Mitoituksen varmistamiseen liittyvää lisäresursointia harkittaessa tulee nykytilannetta analysoida huolellisesti, jotta voidaan arvioida voidaanko ehdotetuilla muutoksilla saada aikaan suunniteltuja vaikutuksia. Arkipäivän haasteita on, että vanhemmat eivät muista aina ilmoittaa sairauspoissaoloista ja päiväkodissa on erittäin harvoin kaikki lapset paikalla. Työvuorosuunnittelussa lähdetään kuitenkin siitä, että kaikki lapset ovat paikalla.

Kommentteja varhaiskasvatuslain ilmoittamisvelvollisuutta koskeviin muutosehdotuksiin

Lakiesityksen muutosesitys: Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan velvollisuudesta ilmoittaa havaitsemastaan lapsen varhaiskasvatukseen kohdistuvasta epäkohdasta tai ilmeisen epäkohdan uhasta (54 a §) sekä toimenpiteistä ilmoituksen johdosta (54 b §). Esityksessä ehdotetaan, että jos varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluva huomaa tai saa tietoonsa lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kohdistuvan epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan, hänen tulisi viipymättä ilmoittaa siitä varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavalle henkilölle, jotta epäkohtiin tai niiden uhkiin voitaisiin tehokkaasti ja nopeasti puuttua. Tämän puolestaan tulisi ilmoittaa asiasta kunnan varhaiskasvatuksesta vastaavalle viranhaltijalle. Ilmoituksen voisi tehdä salassapitosäännösten sitä estämättä. Esityksessä ehdotetaan, että ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia. Varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavan henkilön tulisi ilman aiheetonta viivytystä käynnistää toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus olisi osa varhaiskasvatuksen ennakollista valvontaa. Epäkohtiin tai niiden uhkiin puuttuminen on nopeinta, helpointa ja tehokkainta silloin, kun se tapahtuu ensisijaisesti siellä, missä epäkohtia tai niiden uhkia esiintyy.

Pilke päiväkodit Oy:n kommentti muutosehdotukseen:

Muutosehdotus korostaa työntekijän vastuuta lapsen edun mukaisen toiminnan varmistamisesta. Pidämme hyvänä asiana, että laki velvoittaisi työntekijän tekemään ilmoituksen toimintayksikön vastuuhenkilölle. Jos vastuuhenkilö ei ryhdy vaadittaviin toimenpiteisiin, niin silloin ilmoitusvelvollisuus valvovalle viranomaiselle. Mutta tämä järjestys tärkeää, jotta työyhteisöt toimivat yhteistyössä ja avoimesti. Lapsen edun valvonta sisältyy työtehtävään, niin varhaiskasvatuksen opettajalla kuin hoitajalla tai avustajalla.

Varhaiskasvatustyöntekijän vastuulla on lapsen edun mukaisen toiminnan tuottaminen ja valvominen ja jos hän havaitsee epäkohtia on hänen velvollisuutensa työntekijänä tehdä ilmoitus. Ilmoituksen marssijärjestys pitää olla oma esimies - hänen esimiehensä ja vasta viime kädessä valvova viranomainen. Pilke päiväkodeilla on käytössä anonyymien ilmoittamisen mahdollistava järjestelmä, jossa kynnys ilmoitusten tekoon matala. Tähän tarjotaan siis jo mahdollisuus.

Jo nykyinen varhaiskasvatuslaki edellyttää palveluntuottajilta muistutusmenettelymahdollisuuden tarjoamista perheille ja näkyvää palautteenanto kanavaa/mahdollisuutta, joilla voi myös työntekijä ilmoittaa mahdollisista epäkohdista anonyymien palautteen lisäksi.

Pilke päiväkotien puolesta

Minna Martikainen toimitusjohtaja

Martikainen Minna
Pilke päiväkodit Oy